

رام - چهاردهم دی

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

- تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
- محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.
- اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

چهاردهم دی

احمد شاه و گوزمینسکی

روز سه شنبه چهاردهم دی ماه سال ۱۲۷۱ (۱۴ جمادی الثانی ۱۳۱۰ق) میرزا مهدی خان تبریزی زعیم الدوله نخستین شماره از روزنامه‌ی حکمت را در قاهره منتشر کرد که به پارسی سره نوشته می‌شد و تا بیست سال بعد که منظم منتشر می‌شد، همواره از تجدد و روشنگری در ایران زمین جانبداری می‌کرد. در سال ۱۲۹۲ اولین هواپیما در ایران فرود آمد و آن زمانی رخ داد که خلبانی به نام گوزمینسکی با هواپیمای ابتدایی‌اش در میدان مشق تهران بر زمین نشست. او برای مردم تهران نمایش هوایی اجرا می‌کرد و پولی می‌گرفت تا آن که کمی بعد سقوط کرد و درگذشت.

در سالهای اخیر دو واقعه در این روز رخ داده است. یکی در ۱۳۶۹ که در آن یک قطار پاکستانی که بیش از ظرفیت سرنشین داشت، با یک قطار خالی باری تصادف کرد و در نتیجه ۳۰۷ نفر کشته و هفتصد نفر زخمی شدند، دیگری در ۱۳۸۳ وقتی که میخائیل ساکاشویلی به دنبال انقلاب گل سرخ در گرجستان به ریاست جمهوری رسید.

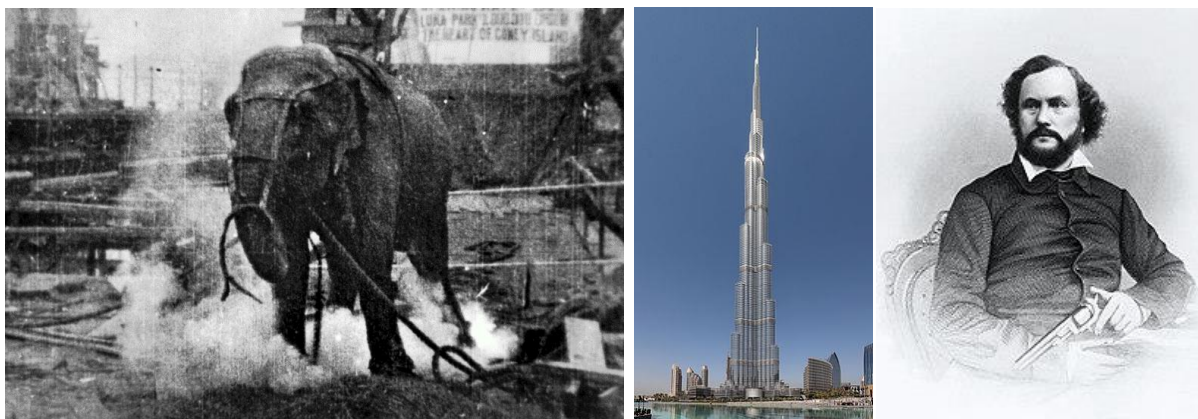
نبرد کولبرک که مقدمه‌ی جنگهای هفت ساله بود و در ۱۱۴۰ درگرفت

چهاردهم دی دی تاریخ سیاسی جهان هم به نسبت پر جنب و جوش بوده است. در سال ۴۶ پیش از میلاد یولیوس سزار با پانزده هزار سرباز در نبرد روسپینا با رقیب رومی اش تیتوس لایینس که پیشتر معاون و دوستش بود و بیست و دو هزار سرباز داشت جنگید. با این که از این دو ارتش به ترتیب دو و شش هزار تن کشته شدند، نبرد به نتیجه‌ی قاطعی منتهی نشد. در سال ۱۱۴۱ هجری خورشیدی جنگ هفت ساله‌ی میان انگلستان و اتحاد اسپانیا و ناپل آغاز شد که به خاطر گسترش یافتن‌اش در همه‌ی کشورها و قاره‌های مهم دنیا در واقع نوعی جنگ جهانی محسوب می‌شد. در اوج این کشمکشها متفقین (با محور انگلستان، پرتغال،

پروس) و متحدین (با محور فرانسه، اسپانیا، سوئد، روسیه و اتریش) با هم درگیر بودند و در پایان کار به ترتیب ۱۸۰ هزار نفر و ۳۵۰ هزار نفر کشته دادند.

در چنین روزی به سال ۱۲۵۷ بلغاری‌ها که از پشتیبانی ارتش روسیه برخوردار بودند بر قوای عثمانی غلبه کردند و صوفیه را گرفتند و به پایتخت بلغارستان تبدیلش کردند، در ۱۲۶۳ حزب سوسیالیستی فابیان در لندن تاسیس شد، و در ۱۳۲۷ برمه از انگلستان مستقل شد. در ۱۳۳۰ ارتش کره‌ی شمالی که با قوای چینی پشتیبانی می‌شد سئول را اشغال کرد (تصویر زیر)، و در ۱۳۷۷ مردان مسلح وهابی وابسته به جنبش اسلام‌گرای بوکو حرام به سه روستای دور افتاده در ولایت رلیزان در الجزایر حمله بردند و هزار نفر از روستاییان را به قتل رساندند. در ۱۳۷۸ هم جس و نتورا که کشتی‌گیر و هنرپیشه بود به فرمانداری مینسوتا برگزیده شد.

این روز با چندین نوآوری فنی و اجتماعی هم مصادف بوده است. در سال ۱۲۲۶ ساموئل کلت

(تصویر بالا، راست) اولین هفت تیر خود را که revolver نام داشت به دولت آمریکا فروخت. در ۱۲۳۲

سولومون نورتوپ که برده‌ای سیاهپوست در جنوب آمریکا بود، پس از دوازده سال آزادی خود را به دست

آورد و بعدتر با نوشتن کتاب «دوازده سال بردگی» ردپایی ماندگار در جنبش الغای بردگی به جا گذاشت، و

در ۱۲۴۴ بازار بورس نیویورک اولین دفتر دائمی‌اش را در خیابان وال استریت افتتاح کرد.

در چهاردهم دی سال ۱۲۸۲ مالک لونا پارک واقع در گنی‌آیلند به عنوان نمایشی برای تماشای مردم

به بچه فیلی به نام تاپسی جریان شدید برق وصل کرد و به این ترتیب او را کشت (تصویر بالا، چپ). توماس

ادیسون از این واقعه‌ی دلخراش فیلمی تهیه کرد که یکی از نخستین فیلم‌های مستند محسوب می‌شود!

در ۱۳۳۷ فضایمای اسپوتنیک ۱ از مدار زمین به درون جو سقوط کرد، در ۱۳۸۳ سفینه‌ی بی سرنشین

اسپیریت با موفقیت در سطح سیاره‌ی بهرام فرود آمد و در ۱۳۸۹ برج خلیفه که بزرگترین بنای کره‌ی زمین

است در دبی افتتاح شد (تصویر بالا، میان).

اسپیریت بر سطح بهرام

جس ونتورا

مهمترین مناسبت دینی چهاردهم دی ماه برای شیعیان آن است که در این روز به سال ۲۵۳ امام حسن

عسکری درگذشت. سلیمان نظیف شاعر پارسی گوی عثمانی و از معارضان اصلی پان ترکها در ترکیه و افشا

کننده‌ی نسل‌کشی ارمنی‌ها هم در چنین روزی به سال ۱۳۰۶ درگذشت.

برخی از نامداران ایران زمین که در چهاردهم دی ماه زاده شده‌اند عبارتند از محمدشاه قاجار (۱۱۸۶)،

محدث نوری (۱۲۱۷)، شاهزاده محمد هاشم میرزا شیخ‌الرئیس متخلص به افسر (۱۲۵۸) و خوندار اشرف

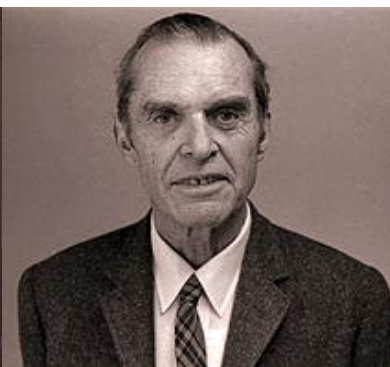
حسین شاعر و ادیب بنگلادشی (۱۳۲۹).

میخائیل ساکاشویلی

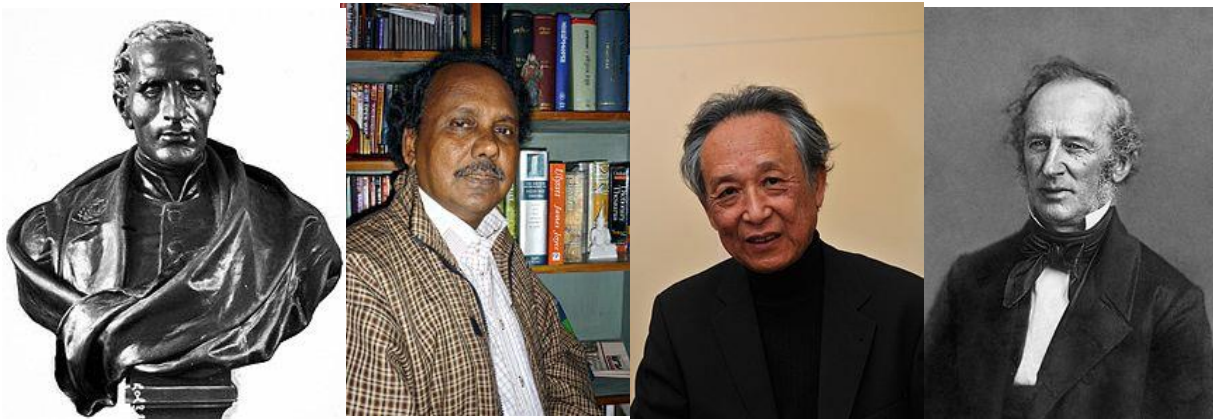
موزس مندلسون

جیمز باند

اروین شرودینگر

هانری برگسون

خونداکار اشرف حسین

گائو شین جیانگ

کرنلیوس واندربیلت

زادگان دیگر این روز عبارتند از اسحاق نیوتون (۱۰۲۲)، لویی بریل آفریننده‌ی خط نابینایان بریل

(۱۱۸۸)، جیمز باند جانورشناس انگلیسی (۱۲۷۹) که یان فلمینگ نویسنده‌ی داستانهای جاسوسی به خاطر

علاقه‌اش به پژوهشهای پرنده‌شناسی وی اسم او را روی قهرمان داستانهایش گذاشت و گائو شین جیانگ

ادیب و داستان‌نویس چینی و برنده‌ی نوبل ادبیات (۱۳۱۹).

موزس مندلسون فیلسوف آلمانی (۱۱۶۵)، کرنلیوس واندربیلت صنعتگر آمریکایی و بنیانگذار خطوط

راه‌آهن این کشور (۱۲۵۶)، هانری برگسون فیلسوف فرانسوی (۱۳۲۰)، آلبر کامو (۱۳۳۹)، اروین شرودینگر

فیزیکدان اتریشی (۱۳۴۰) و تی اس الیوت شاعر انگلیسی (۱۳۴۴) هم در این روز درگذشته‌اند.